

Архивски број: 08-550/1.6
15.09.2026 година

Постапувајќи по претставката бр. 08-550/1 поднесена од ----- од -----, за заштита од дискриминација врз основа на попреченост, во областа на социјалната сигурност, против ЈЗУ -----, односно Стручната комисија за давање наод, оценка и мислење за потребата од помош и нега од друго лице, ----- и -----, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, врз основа на член 21 став 1 точка 14 и член 27 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на РСМ“ бр. 258/2020), го донесе следното

МИСЛЕЊЕ

СЕ УТВРДУВА ДИРЕКТНА ДИСКРИМИНАЦИЈА врз основа на попреченост во областа на социјалната сигурност, сторена од ЈЗУ -----, преку постапувањето на Стручната комисија за давање наод, оценка и мислење за потребата од помош и нега од друго лице, кон -----, при утврдувањето на обемот на потребата од помош и нега од друго лице и определувањето повторен контролен преглед.

НЕ СЕ УТВРДУВА ДИСКРИМИНАЦИЈА врз основа на попреченост во областа на социјалната сигурност, од страна на ----- и -----, во однос на наводите наведени во претставката.

Образложение

На ден 12.6.2026 година до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација беше поднесена претставка од ----- против Стручната комисија за давање наод, оценка и мислење за потребата од помош и нега од друго лице при ЈЗУ -----, ----- и -----, за сторена дискриминација врз основа на попреченост во областа на социјалната сигурност, вклучувајќи го подрачјето и на социјалната заштита.

Согласно наводите во претставката ----- кажува дека е лице со целосно оштетување на видот, односно потполно слепо лице, и дека од 2018 година остварува право на надоместок за помош и нега од друго лице во поголем обем. Наведува дека во текот на годините бил упатуван на контролни прегледи за да му се продолжува правото, а последниот контролен преглед бил извршен на 27.01.2026 година. Според приложениот офталмолошки наод (прилог бр.1 од претставката), неговата здравствена состојба е трајна и непроменлива. По прегледот од 27.01.2026 година, а врз основа на наод, оценка и мислење бр. ----- од 27.01.2026 година од стручна комисија при ЈЗУ -----, ----- донесува Решение бр. -----од 16.02.2026 со кое му се признава правото на помош и нега од друго лице, но во помал обем. На ова решение подносителот вложил жалба до -----, и истата е одбиена како неоснована.

Подносителот смета дека со ваквото постапување е ставен во понеповолна положба како потполно слепо лице. Тој се повикува и на други лица со иста или споредлива состојба, а како конкретен пример ја наведува својата сопруга, која, според неговите наводи, исто така е потполно слепо лице, повеќе од 30 години остварува право на помош и нега од друго лице и никогаш не била упатувана на контролен преглед.

Во претставката дополнително наведува дека неговата дијагноза и степенот на оштетување на видот не се променети во однос на претходните години, кога правото го остварувал во поголем обем, односно со ист специјалистички наод и потполна иста дијагноза.

Во претставката е наведено дека со постапувањето на Стручната комисија е сторено непочитување на „Листата на трајни и привремени промени на здравствената состојба“ која е составен дел на Правилникот за начинот за остварување на правото на надоместок за помош и нега од друго лице, каде шифрата „H54.0“ со опис „Слепило на двете очи“ е трајна и непроменлива состојба, се наоѓа во група VII, и таму пишува „трајни промени на здравствената состојба – постојана потреба од помош и нега од друго лице во поголем обем.

Во точка 1.6 од поднесената претставка, подносителот наведува дека постојаното инсистирање на контролни прегледи, иако тие не можат да покажат ништо ново во однос на неговата состојба, тој го доживува како „вознемирување, малтретирање, понижување“, па дури поставува прашање дали се работи за злоупотреба. Дополнително, во точка 2.3 подносителот наведува дека во ---- уште во 2018 година, со ист офталмолошки наод и врз основа на истата дијагноза, го остварил правото на надоместок за попреченост (слепило), за кое никогаш не му бил побаран контролен преглед, па прашува како истата дијагноза може да доведе до различен третман.

Во претставката е наведено и дека со Решение бр. ---- од 01.4.2026 година, жалбата на решението донесено од ---- е одбиено. Со одбивањето на жалбата ---- го потврдило дискриминаторскиот третман, дека можело да ги види претходните решенија со кои правото му било признавано во поголем обем, дека не објаснило кој услов повеќе не го исполнува и дека не одговорило на сите жалбени наводи.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, согласно член 24 став 7 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, побара произнесување од посочените субјекти.

Во произнесувањето на ---- бр. ---- од 24.07.2026 година е наведено дека Центарот не врши медицинска проценка и не одлучува самостојно за здравствената состојба на корисниците, туку решението го носи врз основа на наод, оценка и мислење на надлежната стручна комисија при јавна здравствена установа. Центарот наведува дека постапувал согласно важечките законски одредби и дека не правел разлика врз основа на здравствената состојба, видот на попреченоста или друго лично својство.

Во произнесувањето на Стручната комисија при ЈЗУ ---- бр. ---- од 17.07.2026 година е наведено дека спорното конзилијарно мислење од 27.01.2026 година било донесено од друга комисија во состав од тројца лекари специјалисти од истата ЈЗУ, при што се наведуваат нивните имиња. Во произнесувањето, меѓутоа, не се дадени конкретни медицински или функционални причини поради кои кај подносителот е утврдена потреба од помош и нега во помал обем, ниту се дадени причини поради кои, при трајна состојба на целосно слепило, било потребно повторно упатување на контролен преглед по 12 месеци.

По увид во наводите од претставката, произнесувањата по истата, севкупно приложените докази, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација ја констатира следната фактичка состојба:

Согласно член 6 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, дискриминација е секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други. Ова ги опфаќа сите форми на дискриминација вклучително и оневозможување на соодветно приспособување и оневозможување на пристапност и достапност на инфраструктурата, добрата и услугите.

Согласно член 8 став 1 од истиот закон, директна дискриминација постои кога со едно лице или група се постапува, се постапувало или би се постапувало понеповолно во однос на друго

лице или група во фактичка или можна споредлива или слична ситуација, врз дискриминаторска основа.

Комисијата најнапред констатира дека нејзината надлежност во конкретниот предмет не е да ја замени медицинската проценка на стручната комисија, ниту да одлучува за законитоста на управните акти донесени од ----- или -----, туку дали начинот на кој Стручната комисија постапувала кон подносителот, наодот кој е донесен и последиците од наодот довеле до **понеповолен третман врз основа на неговата попреченост.**

Комисијата утврди дека подносителот е потполно слепо лице со трајна и непроменлива состојба. Попреченоста е потврдена со доставената медицинска документација, како и со претходни наоди и решенија. ----- од 2018 година остварува право на надоместок за помош и нега од друго лице во поголем обем и дополнително остварува Право на надоместок за попреченост (слепило). Во текот на годините бил упатуван на контролни прегледи за да му се продолжува правото, а последниот контролен преглед бил извршен на 27.01.2026 година. Според приложениот офталмолошки наод (прилог бр.1 од претставката), неговата здравствена состојба е трајна и непроменлива.

И покрај сите овие наоди, во 2026 година Стручната комисија утврдила дека подносителот има потреба од помош и нега во помал обем и определила нов контролен преглед по 12 месеци.

Комисијата особено го зема предвид фактот дека од доставената документација не произлегува дека кај подносителот настапила промена или подобрување на здравствената состојба што би можело да ја објасни промената во оценката за обемот на потребната помош. Дополнително, подносителот посочил конкретни лица во споредлива положба, односно други целосно слепи лица кои, според неговите наводи, не биле подложувани на редовни контролни прегледи. Како непосреден пример ја навел својата сопруга, исто така потполно слепо лице, која правото го користи подолг временски период без повторени контролни прегледи и во поголем обем.

Од особено значење за оценката на Комисијата е констатацијата содржана во точка 1.4 од претставката, според кој дијагнозата на подносителот H54.0 – слепило на двете очи, е опфатена со Листата на трајни и привремени промени на здравствената состојба која е составен дел на Правилникот за начинот за остварување на правото на надоместок за помош и нега од друго лице, при што за состојби на целосно губење на видната функција е предвидена **постојана потреба од помош и нега од друго лице во поголем обем.** Исто така, согласно член 49 став 2 од Законот за социјална заштита „потреба од помош и нега од друго лице **во поголем обем** има лице со тешка или длабока интелектуална попреченост, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, **потполно слепо лице, како и лице со трајни промени во здравствената состојба,** поради што не може само да ги задоволува основните активности од секојдневниот живот, не може ниту со помош на ортопедски помагала самостојно да се движи во станот или надвор од станот, самостојно да се храни, облекува, да ја одржува личната хигиена, ниту да ги врши основните физиолошки потреби.

Оттука, Комисијата констатира дека во конкретниот случај постојат два меѓусебно поврзани нормативни основи кои биле релевантни за постапувањето на Стручната комисија: од една страна, член 49 став 2 од Законот за социјалната заштита, кој потполно слепото лице го вбројува меѓу лицата со потреба од помош и нега во поголем обем, и од друга страна, критериумите содржани во Прилог бр. 8 од Правилникот, кои H54.0 – слепило на

двете очи го третираат во рамките на трајните промени на здравствената состојба и за истата, предвидуваат постојана потреба од помош и нега во поголем обем.

Заклучено е дека и покрај трајниот и непроменлив карактер на состојбата на подносителот, Стручната комисија повторно му определува контролни прегледи, без да наведе кои промени во здравствената состојба се очекува да бидат предмет на повторна проценка.

При оценката на наводите и доказите во конкретниот случај, Комисијата го имаше предвид и правилото за товарот на докажување од член 26 од Законот за спречување и заштита од дискриминација. Имајќи ја предвид доставената медицинска документација за трајната и непроменлива состојба на подносителот, претходното остварување на правото во поголем обем, утврдувањето потреба во помал обем и определувањето повторен контролен преглед, како и посоченото лице во споредлива положба, Комисијата оцени дека подносителот изнел факти со кои го направил тврдењето за дискриминација веројатно. Со тоа, товарот на докажување преминал на потенцијалниот дискриминатор да докаже дека не постоела дискриминација.

Имајќи ги предвид сите околности, Комисијата утврди дека ----- бил ставен во понеповолна положба при утврдување на потребата од помош и нега од друго лице, преку утврдување на потреба во помал обем и определување повторен контролен преглед, без потенцијалниот дискриминатор да даде доволно објективно и со докази поткрепено образложение за ваквиот третман.

Потенцијалниот дискриминатор не успеа да докаже дека во споредлива ситуација кон други лица со иста или слична попреченост се постапува на ист начин, ниту дека постојат фактички или медицински околности кои го оправдуваат различниот третман. Поради тоа, Комисијата утврди дека се исполнети елементите на директна дискриминација од член 8 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација врз основа на попреченост.

Во однос на наводите за дискриминација од -----, Комисијата утврди дека Центарот решението за остварување на правото за надоместок за помош и нега од друго лице го донел врз основа на наод, оценка и мислење на надлежната Стручна комисија при ЈЗУ ----- . Од произнесувањето на ----- е утврдено дека Центарот не врши медицинска проценка, ниту самостојно одлучува за здравствената состојба на корисниците, туку решението исклучиво се базира на наодот од Стручната комисија при ЈЗУ (член 51 од Законот за социјалната заштита). Поради тоа, Комисијата не утврди доволно факти од кои би произлегол понеповолниот третман што е предмет на оваа постапка, а кој е предизвикан со постапувањето на -----.

Во однос на наводите против -----, Комисијата утврди дека тие во најголем дел се однесуваат на начинот на постапување по жалбата и решението на второстепената комисија. Оценувањето на законитоста на второстепениот управен акт не е предмет на постапката за заштита од дискриминација.

Земајќи го предвид горенаведеното, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација одлучи како во диспозитивот.

Оттука, согласно член 27 став 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, по утврдената дискриминација, а со цел отстранување на повредите на правото, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација ја донесе следната

ПРЕПОРАКА

1. **СЕ ПРЕПОРАЧУВА** на ЈЗУ ----- преку надлежната Стручна комисија за давање на од, оценка и мислење за потребата од помош и нега од друго лице, да ги отстрани последиците од утврдената дискриминација, на начин што ќе изврши повторна проценка на потребата од помош и нега од друго лице на -----, земајќи ги предвид член 49 од Законот за социјалната заштита и критериумите утврдени со Листата на трајни и привремени промени на здравствената состојба – Прилог бр.8 од Правилникот за начинот на остварување на правото за надоместок за помош и нега од друго лице;
2. **СЕ ПРЕПОРАЧУВА** при повторната проценка, Стручната комисија да ја преиспита и потребата од определување на повторен контролен преглед, имајќи го предвид трајниот и непроменлив карактер на здравствената состојба на подносителот и критериумите утврдени во прописите за социјална заштита;
3. ----- да постапи по препораките во рок од 30 дена од денот на приемот на Мислењето и за преземените дејствија да ја извести Комисијата за спречување и заштита од дискриминација.

Напомена: Доколку лицата не постапат согласно дадената препорака, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, согласно своите надлежности од член 27 став 4 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, ќе поднесе барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежен суд за прекршоци.

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација
Претседател
Душан Томшиќ

Доставено до:
